

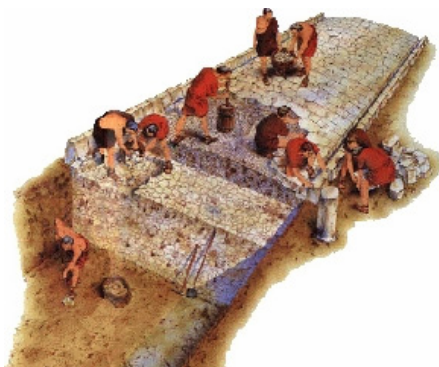
A minőségügy története

A szabványok kialakulása, szabványosítás

A szabvány definícióját Magyarországon a nemzeti szabványosításról szóló 1995. évi XXVIII. törvény határozza meg.

Köznyelvi megfogalmazásban: a szabvány egy olyan műszaki dokumentum, amely vonatkozhat termékekre, eljárási szabályokra (technológiákra), vagy szolgáltatásokra is.

Az *egységesítésre való törekvés* (szabványosítás) már az ókori Rómában elkezdődött, ahol 97-féle szabványt használtak. Ezek Elfogadhatósági kritériumokat tartalmaztak. A rómaiak által készített útrendszer az egész birodalomban szabvány alapján készült.

1. kép

Szabvány alapján történő útépités a Római Birodalomban

A szabványosítás egyik legfontosabb lépcsője a mértékegységek szabályozása volt. Európában kezdetben az emberi testrészek voltak a hosszmértékek alapegységei.

Jelentős lépés volt a XVIII. században, amikor a Francia Nemzetgyűlés elfogadta a métert a hosszúság, és a kilogrammot a tömeg mérésének alapegységeként.

Az első vállalati szabványok – a mai értelemben vett formális vagy szervezett szabványosítás első fecskéi – a XIX. század elején jelentek meg Angliában. Ekkorra jutott el az ipar olyan fejlettségi szintre, amelynek hatékonysága adott technikai, technológiai feltételek mellett csak a szereplőkre vonatkozó egységes követelményrendszer, eljárásrend kialakítása mellett volt növelhető. A cégek kialakították saját GMP-jüket (Good Manufacturing Practice = Jó Gyártási Gyakorlat). Ebben az időszakban az azonos termékeket előállító gyártók már szövetségbe tömörültek, és közös egyetértés alapján ágazati szabványokat adtak ki.

Országos hatáskörű szabványügyi szervezetek a XX. század első évtizedeiben alakultak meg, legelőször Angliában, 1901-ben.

A nemzetközi kereskedelem és a tömegtermelés rohamos fejlődése ezzel közel egy időben már szükségessé tette a nemzetközi szabványosítás megszervezését is. Az első nemzetközi szabványügyi szervezet 1906-ban jött létre International Electrotechnical Commission (IEC) névvel. Az IEC azóta a világ legrangosabb intézményévé vált az elektronikai szabványosítás területén.

A minőségügyben, a minőségszabályozás-minőségbiztosítás területén megjelentek az ún. „rendszer szabványok” is. E szabványok első megjelenése a hadiipari gyártás, felhasználás területén történt.

Az első próbálkozások Amerikában kezdődtek a minőségügyi elvárások szabványosítására – ezek a próbálkozások oly sikeresek voltak, hogy két, a mai napig érvényben lévő szabványt eredményeztek (MIL-Q-9858 minőségirányítási rendszer előírásai; MIL-I-45208 ellenőrzési rendszer követelményei). Ezek alapján dolgoztak ki az Észak-Atlanti Szövetség (NATO) részére egy szabványsorozatot: az AQAP-ot (Allied Quality Assurance Application - Szövetségi Minőségbiztosítási Kiadvány).

Az iparon belül is igény merült fel arra, hogy legyen egy nemzetközi minőségügyi szabvány, amely általános szabályozási követelményeket fogalmaz meg, és összehasonlítási alapként funkcionálhat.

Ezt a feladatot az ISO (International Organization for Standardization - Nemzetközi Szabványosítási Szervezet) vállalta magára, mely általános nemzetközi szabványügyi szervezetként jött létre 1947-ben.

2. kép

A Nemzetközi Szabványügyi Szervezet logója

Az ISO olyan nemzetközi szervezet, amely nemzeti tagszervezetei segítségével nemzetközi szabványokat dolgoz ki a termékek és szolgáltatások minőségének javítása érdekében. A munkában a szakértői csoportok mellett a kormányzati, hatósági, tudományos és gazdasági szféra képviselői is részt vesznek. Az ISO történetének legsikeresebb szabványsorozata az ISO 9000-es. Az ISO-szabvány elődje az Angliában kiadott BS 5750 (1979) szabvány volt.

Az 1960-as évektől kezdve a nemzetközi szabványosítás mellett kezdtek megjelenni az egyes földrajzi régiókhoz kötődő, regionális szabványosítási szövetségek, szervezetek is. Közülük számunkra a legfontosabbak az Európai Unió szabványügyi szervezetei (3. kép).

European Committee for Electrotechnical Standardization
Comité Européen de Normalisation Electrotechnique
Europäisches Komitee für elektrotechnische Normung

3. kép

Az Európai Unió szabványügyi szervezeteinek (CEN, CENELEC) logói

A nemzetközi szabványügyi testületek által végzett sok évtizedes szakmai munka, valamint az általuk alkotott, és a különböző szakterületeken eredményesen alkalmazott sok száz szabvány, továbbá az egyre növekvő számú tagszervezetek olyan tekintélyt adnak e testületeknek, amely az újabb és újabb kiadott normák széles körű alkalmazását prognosztizálja.

(Forrás: www.standard-team.hu, www.muszakiak.hu)

Hevesiné Kővári Éva

Dér Tünde

Minőségügyi és Környezetvédelmi Igazgatóság